

Historiam scribere (et legere) **– zpráva o symposiu k jubileu** **prof. Bohumily Mouchové**

Vědecká symposia bývají významné akademické počiny, na nichž obvykle zaznívají závažné příspěvky, hodnotí se stav bádání v různých oblastech daného oboru a mnohdy se přichází i s novými objevy. Výstižnou definici pojmu *symposion (symposium)* přinesl např. už Jan Neruda: „Řekové měli celou literaturu ‚řečí při stole‘, tak zvaných symposií.“ Přestože náplň dnešních vědeckých symposií by spíše odpovídala termínu *convivium*, který zavedli Římané a který, jak nás vždy učil pan doc. Marek, vlastně naznačuje mnohem hlubší pojetí onoho zasedání, tedy „společné pobývání, žití“, a ne jen „popíjení“ – třebaže na obou probíhalo v antice víceméně totéž –, ujal se pro vědecké setkávání termín řecký.

Ten zvolili do podtitulu rovněž organizátoři významné akademické a společenské události nazvané „*Historiam scribere (et legere)* – Symposium k jubileu profesorky Bohumily Mouchové“. Vědecká konference se tak stala ještě mnohem hodnotnější a dá se říci, že i milejší, protože byla věnována jednomu z životních badatelských témat jubilující významné české klasické filoložky, paní profesorky Bohumily Mouchové. Oním tématem je antická, především římská historiografie, případně biografie. Organizátoři, zástupci dvou fakult Univerzity Karlovy, Filozofické a Husitské teologické, dr. Sylva Fischerová a doc. Dagmar Muchnová z Ústavu řeckých a latinských studií FF UK a proděkan HTF dr. Jiří Pavlík, zvolili pro zasedání 8. listopad 2013. V krásných prostorách zasedací síně pražského Karolina, v nichž se dosud lehounce vznáší již žel značně oslabený duch staletí plných latinské vzdělanosti, zahájil po zdravici organizátorů řadu přednášek úvodním slovem děkan FF UK doc. Michal Stehlík. Představil paní profesorku jako neúnavnou bojovnici za klasická studia, která se všemožně snažila seznamovat s latinou i antikou také neodbornou veřejnost. Připomněl rovněž význam latinského i obecně antického vzdělání a jako historik zavzpomínal na své vlastní zápolení s náročným kurzem starověkých dějin. Na pana děkana navázal právě jeho učitel v této disciplíně, mistrný řečník a dlouholetý kolega paní profe-

sorky doc. Václav Marek. Také on zhodnotil její významné tuzemské i mezinárodní působení a zásluhy o českou klasickou filologii a popřál jí za kolegy i přátele mnoho sil do dalších let. Na přání i proslovené pochvalné poznámky reagovala paní profesorka Mouchová se svým vytříbeným jemným humorem a přísnou sebereflexí a poděkovala organizátorům i řečníkům za uspořádání symposia. Pak už následovaly jednotlivé přednášky, přinášející rozličné aspekty antické historiografie.

V prvním příspěvku se Sylva Fischerová (Iónská fyziologie a počátky historiografie), zabývala vznikem historiografie v Řecku a jejím neoddelitelným sepletím s dalšími směry uvažování člověka o světě a sobě samém v rámci tzv. „iónské fyziologie“. Počátkům, tentokrát však počátkům řeckých dějin v pojetí historika Thúkýdida, zejména období před trójskou válkou, se věnoval i její kolega z ÚRLS Jan Souček (Počátky řeckých dějin v Thúkýdidově archaiologii). Václav Marek (*Cicero historicus*) se ve svém tématu přenesl do Říma. V přednášce ne nepodobné Ciceronovým řečem seznámil posluchače s tím, jaké byly Ciceronovy znalosti historiografie, jak pojímal historické dílo, a dokonce i s jeho dějepisnými autorskými pokusy a plány. Od filosofického kompilátora a eklektika Cicerona přešli posluchači ke stoickému filosofovi, císaři Marku Aureliovi. O jeho učitelích a zprávách o nich promluvil Filip Karfík (*Tantum autem honorem magistris suis detulit: Vita Marci Antonini II-III a Ad se ipsum I*). Srovnával informace, které o svých učitelích podal sám císař, s jejich obrazem vylíčeným Markovým biografem v díle *Historia Augusta*. Magdalena Moravová zaujala svou přednáškou *Obraz císaře Hadriána v současné historiografii*. Uvedla důvody, proč je císař Hadrianus dosud historiky v samostatných monografiích spíše opomíjen, a nezapomněla ani na jeho umně ztvárněný fiktivní, ale velmi pravděpodobný obraz u francouzské spisovatelky Marguerite Yourcenarové. Největšímu římskému historikovi Tacitovi věnoval svou pozornost Ivan Prchlík (*Tacitus de Christianis*). S vědeckou důsledností sobě vlastní rozvinul v květnaté řeči několik hypotéz o Tacitově vztahu ke křesťanství a pokusil se nastínit, co z něj lze vyvodit pro naši znalost situace křesťanů v Římě v 1. stol. po Kr. S dějinami křesťanství souvisel i příspěvek Jiřího Pavlíka (*Dějiny spásy, nebo historiografie bez událostí?*), v němž se obrátil ke Štěpánově řeči v novozákonním spise *Skutky apoštolů*, která slouží jako epitomé židovských náboženských dějin, a ústí tak v klíčový obrat dějin raného křesťanství. U křesťanské, tentokrát však starozákonní tematiky zůstala i přednáška Martina Bažila (*Ferrea progenies: starozákonní dějiny jako čtyři věky lidstva v Cento Probae*). Jejím jádrem bylo nejstarší známé převyprávění látky z *Genese* v latinských verších, jejichž autorkou byla ve 3. čtvrtině 4. stol.

po Kr. básnířka Proba. V příběhu mezi stvořením člověka a potopou světa dává tvar mýtu o čtyřech věcích lidstva. Do středověku plně přenesl účastníky symposia Jan Kalivoda (*Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor*. Gildas Sapiens a jeho Latinitas v obraně víry). Popsal ojedinělý historický a literární vývoj na Britských ostrovech, kde byla po germánské invazi zdecimována městská civilizace a školský systém. Anticko-křesťanské vzdělání však přesto zůstalo částečně zachováno právě díky Gildovi Moudrému. Všechna sláva Římanům i jejich středověkým epigonům, ale na počátku i na konci všeho musejí stát Řekové. A bylo tomu tak i na tomto symposiu, neboť jeho přednáškovou část uzavřel Kostas Tsivos (Spory o (dis)kontinuitě řeckého národa v řecké historiografii). Jeho řeč se týkala mnohdy prudkých příchů celých generací řeckých historiků o různých konceptech národovotvorného procesu a národní identity Řeků.

Rovněž nevědecká část symposia, předání darů paní profesorce, proběhla ve velice důstojném a přátelském, tu českém, tu latinském ladění. Organizátoři samozřejmě nezapomněli ani na to, co definovalo symposia a convivia starověká, tedy na pohoštění a oběd, který účastníky zavedl do zřídka navštěvovaných sklepních prostor Karolina.

Na závěr si dovoluji použít ovidiovské „zbraně“ paní profesorky Mouchové, kterou jsem od ní kdysi přijal v dopise, a nasměruji ji nejen na ni samotnou, ale i na organizátory vydařeného symposia: *O, referant grates, quoniam non possumus ipsi, di tibi, qui referent, si pia facta vident.*¹

Bořivoj Marek (Praha)

¹ Ov. *Pont.* 3,4,25-26.